

TEMAT 2***Bajki robotów* Stanisława Lema – baśniowe motywy, cybernetyczny język****WPROWADZENIE** **Zwracamy uwagę na element różniący słownictwo opowiadania od słownictwa klasycznej baśni.**

Czym wyróżnia się język opowieści Lema? (występują dziwne, nieużywane w rzeczywistości wyrazy). Jakie są to słowa? Czy są to wyrazy pospolite, czy nazwy własne (głównie nazwy własne). Jakie to nazwy własne (imiona, nazwiska, nazwy plemion, krain geograficznych).

ROZWINIĘCIE

1. Przypomnijcie, jakie były inspiracje Stanisława Lema (baśń, świat cybernetyki, powieści o XVII-wiecznej szlachcie). Jak więc można nazwać obszary, z których czerpał inspiracje do tworzenia nowych wyrazów? (świat nauki i techniki, literatura i obyczaje związane z wiekiem XVII, klasyczne baśnie).

2. Poszukajcie w utworze wyrazów, które zostały stworzone przez Stanisława Lema na potrzeby dzieła. Wypisujemy na tablicy dziesięć takich wyrazów, kilka poddajemy szczegółowej analizie, zadając pytania – z czym kojarzy się dany wyraz, od jakich słów pochodzi, jakie obszary zainteresowań Lema się w nowym wyrazie spotykają, np.

- **ślusaria** – kojarzy się z husarią, czyli polską formacją wojskową, kawalerią. Husaria zestawiona jest ze „ślusarstwem”, wyraża się tu zatem inspiracja techniką i historią;
- **Rtęciogłów** – ktoś o głowie zrobionej z rtęci, zatem postać mechaniczna, robot; świat nauki i techniki;
- **Cybernator Koronny** – nazwa funkcji w państwie, podobna do „gubernator”, jednak zestawiona z „cybernetyką”; świat techniki i polityki;
- **Fizykus Koronny** – ze względu na epitet „Koronny”;
- **Mikromił** – -mił kojarzy się z końcówką staropolskiego imienia, np. Bogumił, wykazuje podobieństwo z imieniem własnym; natomiast przedrostek mikro- kojarzy się ze światem nauki;
- **Gigacyan** – kojarzy się także z imieniem/nazwiskiem własnym, w dodatku ze staropolskim zapisem przez „y”, ale także z gigantem lub cząsteczką giga- (także świat techniki);

- Automateusz – kojarzy się z popularnym imieniem własnym, jednak przedrostek „auto”- znów wskazuje na przynależność do świata techniki;
- Elektrycerz – elektryczny rycerz; technika i tradycja baśniowo-historyczna.

3. Zestawienie – jakie środki językowe wykorzystywał Stanisław Lem do tworzenia nowych wyrazów?

Świat nauki, techniki	Świat baśni	Świat historyczny
<ul style="list-style-type: none"> • metale • pierwiastki • narzędzia • urządzenia • nazwy łacińskie 	<ul style="list-style-type: none"> • rycerz • smok 	<ul style="list-style-type: none"> • funkcje państwowe

WNIOSKI

Stanisław Lem swe inspiracje w tworzeniu opowiadań wykorzystywał nie tylko do konstrukcji świata, ale też do tworzenia nowych słów, nowego języka, idealnie przystającego do cyberbaśniowej przestrzeni dzieła.

ZADANIE DOMOWE

- Stwórz charakterystykę idealnego władcy cyberkrólestwa (**do wykorzystania w pracy z uczniami zdolnymi**).
- Napisz zaproszenie na szkolną wystawę plastyczną pod hasłem „Świat utworów S. Lema inspiracją młodych artystów” zorganizowaną przez Szkolny Klub Miłośników Literatury Science-Fiction.